

Логистикалық аутсорсинг

Дәрістің мақсаты - логистикалық аутсорсингтің мәнін ашу.

**Қарастырылатын
сұрақтар:**

- 1. Аутсорсингтің мәні**
- 2. Логистикалық аутсорсинг**
- 3. Инсорсинг және аутсорсинг**

Аутсорсингтің мәні

Қазіргі экономикада "тауар-қызмет" жиынтық ұсынысы барған сайын маңызды бола түсуде, яғни сатып алушыға тауармен бірге оны сатып алуға байланысты қызметтер (тасымалдау, жүкті аралық сақтау, кепілдік қызмет көрсету және т.б.) ұсынылған кезде.

Аутсорсинг сөзбе – сөз "сыртқы көздерді пайдалану" дегенді білдіреді (out – сыртқы, source-көзі). Бұл үшінші тарап мердігеріне кәсіпорынның кейбір функцияларын немесе бірқатар функцияларын беру.

Аутсорсинг термині жақында пайда болды, дегенмен аутсорсинг мысалдары ондаған мың жыл бұрын болған деп айтуға болады. Осылайша, бұл туралы алғашқы ескертуді жартастағы суреттерден табуға болады, онда тайпаның бір бөлігі балық аулаумен айналысады, ал екіншісі аумақты басқа тайпалардың шабуылдарынан қорғайды.

Бұл термин алғаш рет 1979 жылы британдық автомобиль өнеркәсібі туралы мақалада қолданылған. Кеңес Одағында және басқа социалистік елдерде аутсорсингке ұқсас құбылыс 20 ғасырдың 60-70 жылдарынан бастап белгілі болды. Бұл бір-бірін толықтыратын мамандандырылған өндірістер жүйесі. Бұл базада өзіндік құны төмен бәсекеге қабілетті өнім жасау мақсатында ірі жобалар жүзеге асырылды. КСРО ыдырағаннан кейін кооперативті өндірістер құлдырады. Қазіргі уақытта ұқсас құбылыс өндірістерді батыс елдерінен Азияға көшіру кезінде байқалады.

Аутсорсинг

Өндірістік
функциялар
аутсорсинг

Бизнес-процестер
аутсорсинг

Өндірістік функциялар аутсорсинг жеке немесе барлық өндірістік функцияларды мамандандырылған ұйымдарға беруді қамтиды.

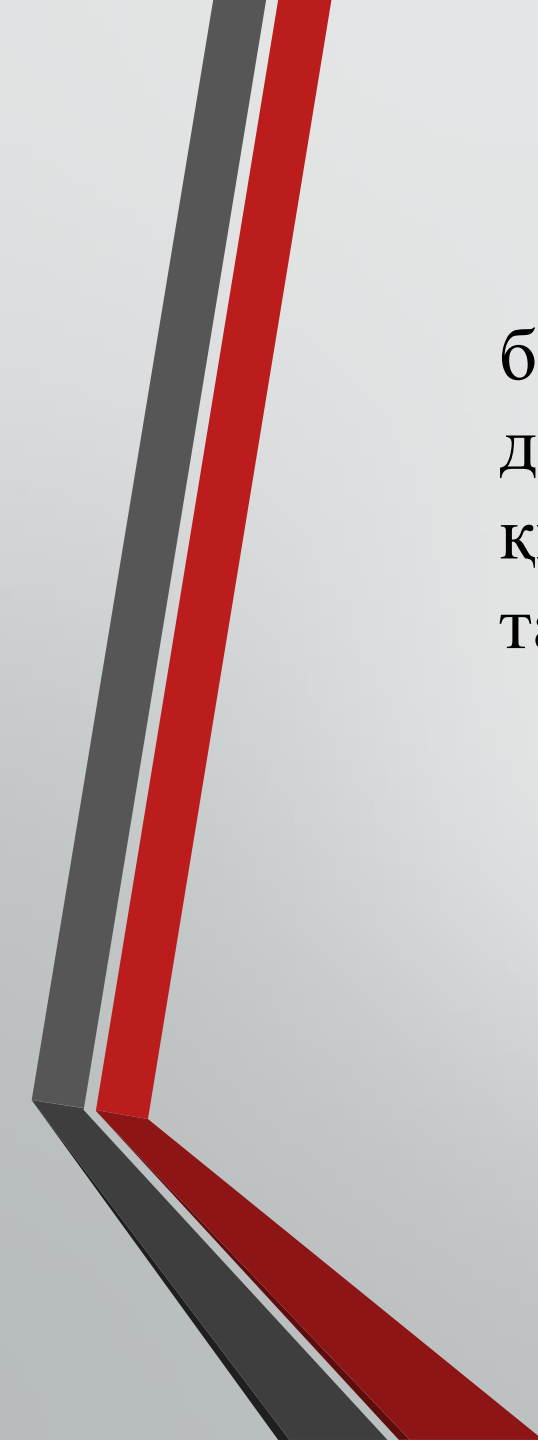
"Hewlett-Packard" компаниясы өндірістік функцияларды Мамандандырылған ұйымдарға беруді қамтиды. Мысалы, "Hewlett-Packard" компаниясының іс жүзінде өз өндірісі жоқ, яғни өндірістік функциялардың толық дерлік аутсорсері болып табылады.

Бизнес-процестер аутсорсинг негізгі емес, бірақ өндірістік немесе сауда қызметін жүзеге асыру үшін қажетті функцияларды сыртқы ұйымдарға беруді қамтиды.

Мұндай аутсорсингтің объектілері болуы мүмкін:

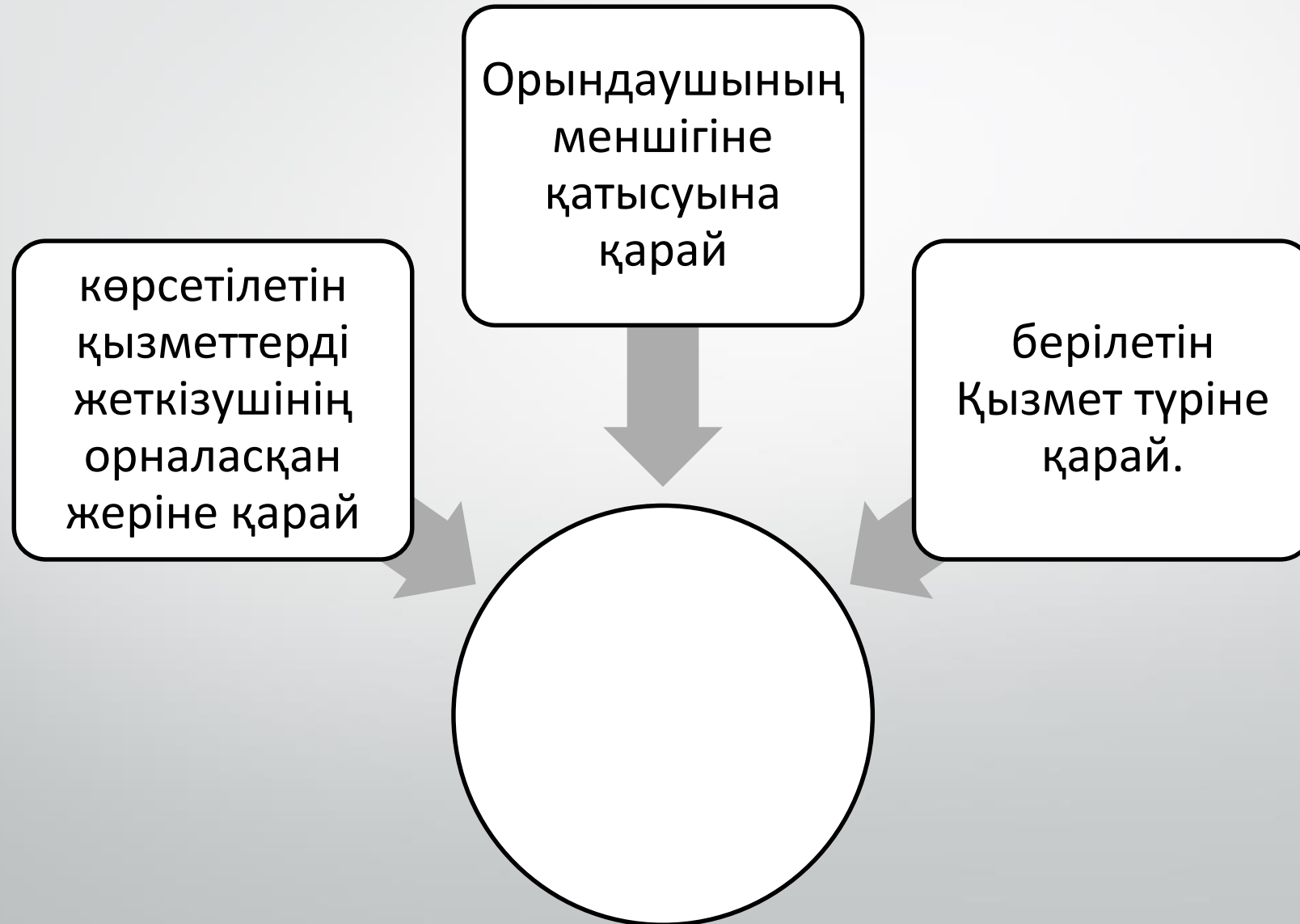
- бухгалтерлік есеп;
 - персоналды басқару;
 - кәсіпорынды ақпараттық-компьютерлік қамтамасыз ету;
 - қаржы;
 - заңды қамтамасыз ету;
- ЛОГИСТИКА.

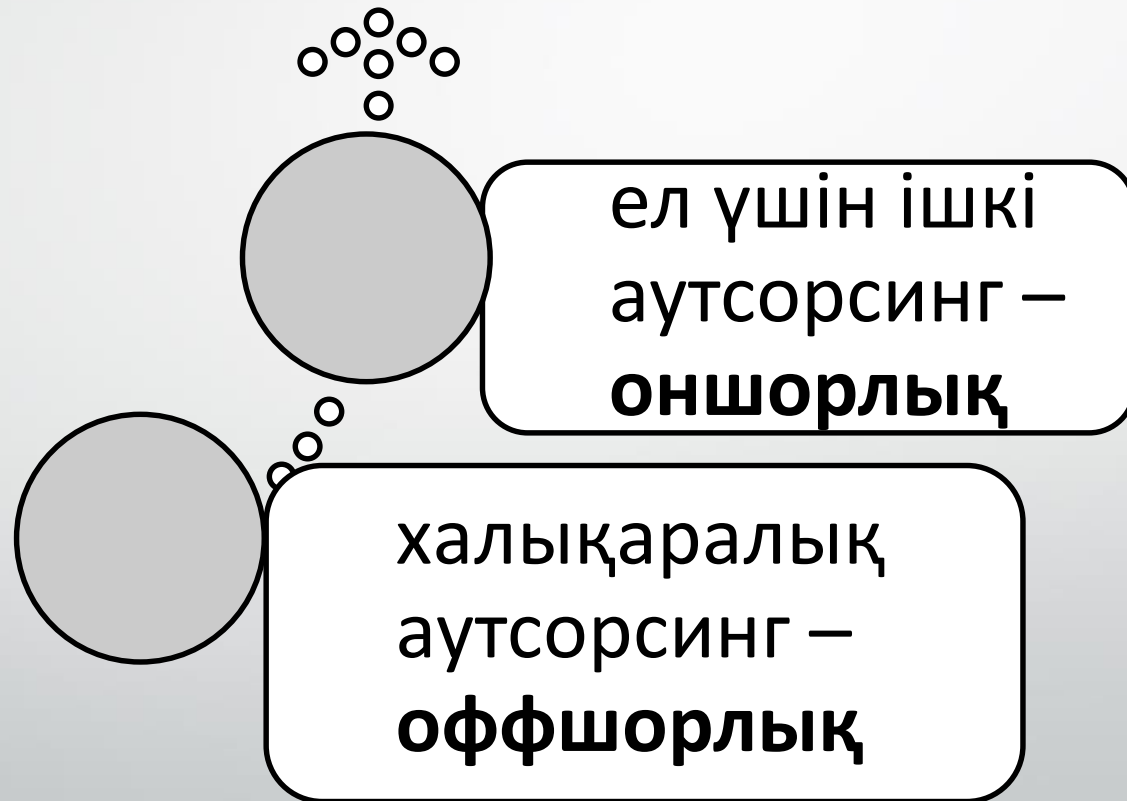
Сондықтан соңғы уақытта кеңес беру, сақтандыру, коммерциялық делдалдық және ақпараттық қызметтерді ұсынатын кәсіпорындар танымал бола бастады.

"Аутсорсинг" ұғымымен қатар логистика теориясы мен тәжірибесінде синонимдер қолданылады. Мысалы, "келісімшарттық логистика".

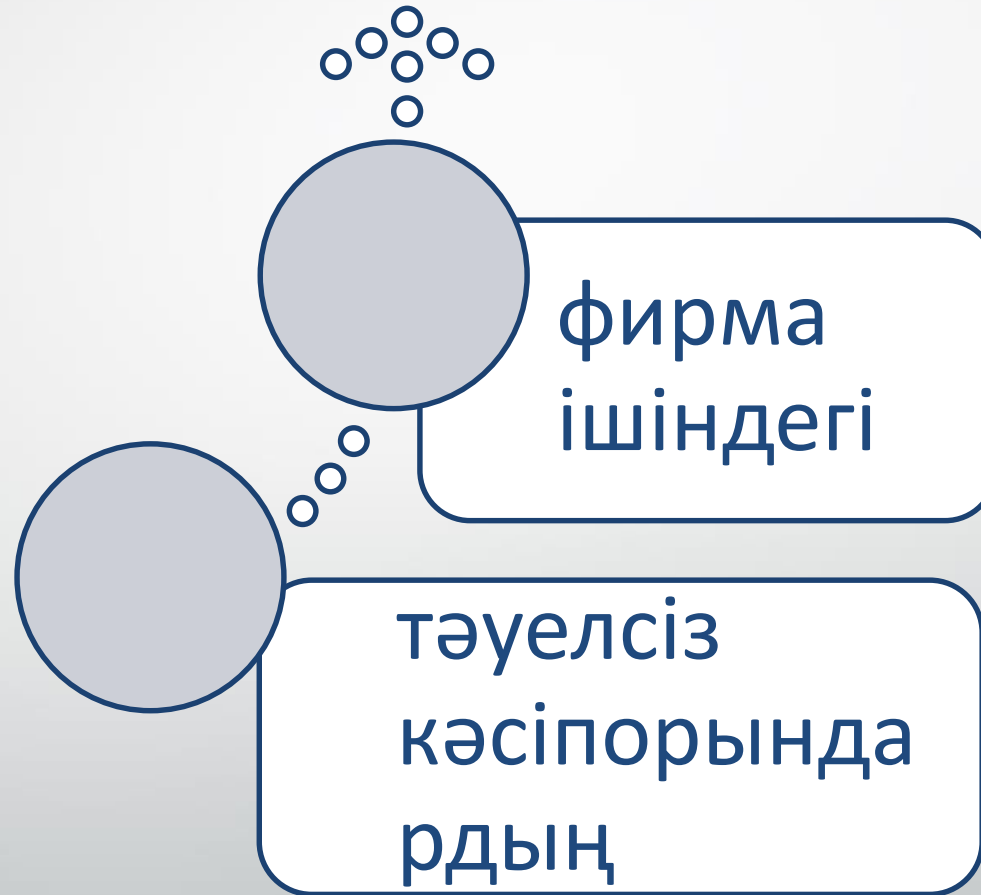
Дүниежүзілік сауда ұйымы аутсорсинг түрлерін мынадай белгілер бойынша жіктеуді ұсынды:

Қызмет көрсетушінің орналасқан жеріне байланысты

Орындашының меншігіне қатысу өлшеміне байланысты

**Берілетін қызмет
түріне
байланысты**

физикалық
өндірістің
аутсорсингі

қызметтердің
аутсорсингі

логистикалық
аутсорсинг

Логистикалық аутсорсинг

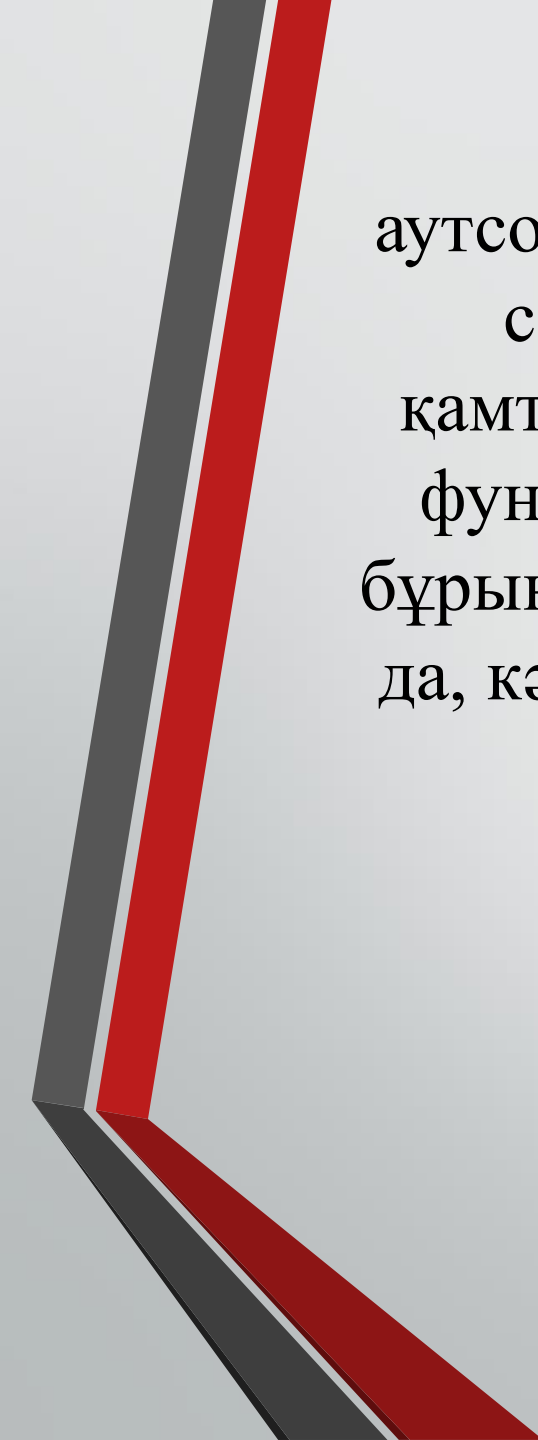
Логистикалық аутсорсинг немесе "келісімшарттық логистика" – бұл кәсіпорынның қызметін жақсарту мақсатында логистикалық функциялардың барлығын немесе бір бөлігін орындау үшін үшінші тарапты тарту.

Аутсорсингтік кәсіпорынның қызметтеріне тапсырыс беруші кәсіпорын негізгі қызметке назар аударады және сыртқы орындаушыларға негізгі емес функцияларды береді.

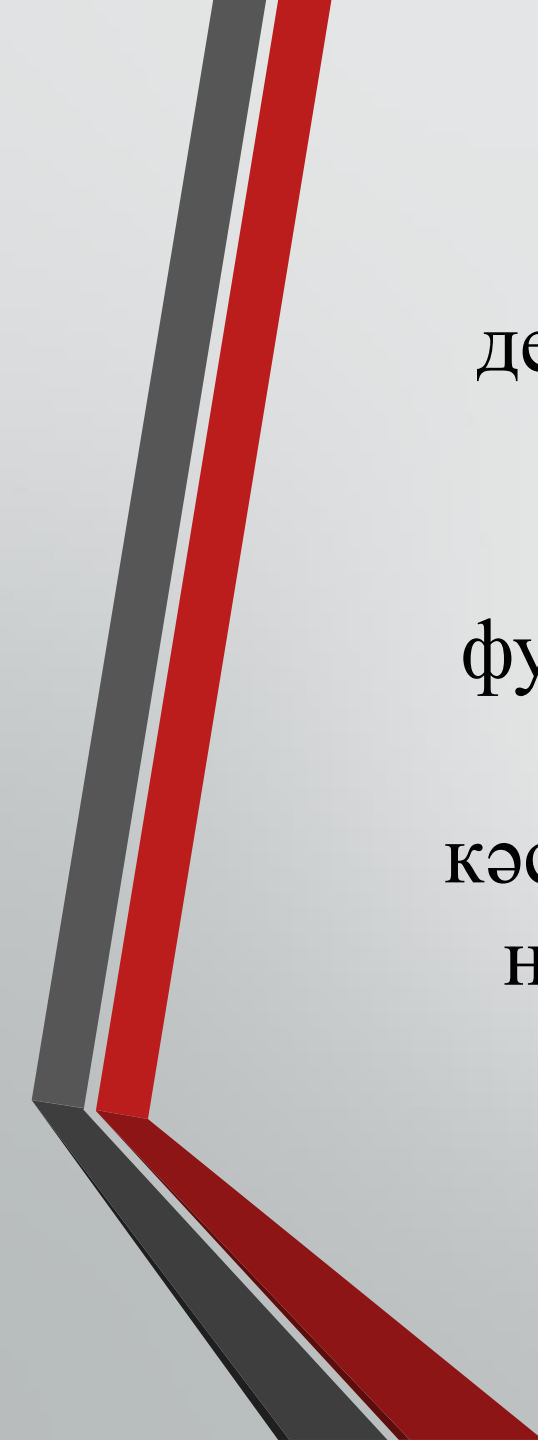
Нәтижесінде логистика шығындары төмендейді, өнім сапасы жақсарады және максималды операциялық икемділікке қол жеткізіледі.

Кәсіпорынның қызметінде аутсорсингті пайдалану ұзақ мерзімді серіктестік келісімшарттарды қамтиды. Сондықтан, логистикалық функцияны аутсорсингке жібермес бұрын клиенттермен қарым-қатынаста да, кәсіпорынның ішкі процестерінде де өзгерістер қажет.

Логистикалық делдалдар мен провайдерлерге кәсіпорынның келесі функциялары берілуі мүмкін:

- қойманы ақпараттық қолдау;
- жабдықтау және сату;
- тасымалдау;
- сақтау;
- қайтаруды басқару;
- қалдықтарды жою;
- қорларды басқару;
- жүктерді алып жүру.

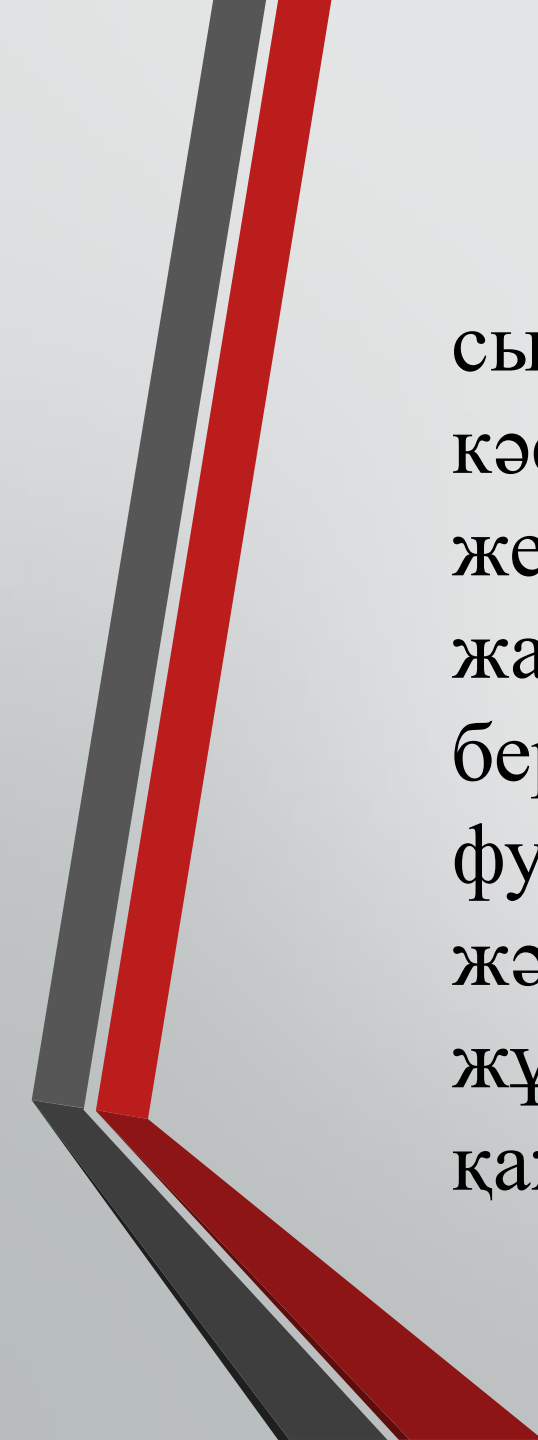
Бұл ретте логистикалық
делдал бір функция шеңберінде
қызмет көрсетеді, ал
логистикалық провайдер
функциялар кешенін орындайды
– мысалы, өндірістік
кәсіпорынның дайын өнімін бөлу
немесе жүктерді халықаралық
қатынаста жеткізуді
ұйымдастыру.

Логистика функцияларын мамандандырылған ұйымға беру себептері:

- ❑ кәсіпорын үшін пайдалы емес қосалқы жұмыстардан босату және қызметтің негізгі тиімді түрлеріне назар аудару арқылы өз қызметінің тиімділігін арттыру мүмкіндігі;
- ❑ тұтынушыларға қызмет көрсету сапасын арттыру, оларға кәсіпорын өз күшімен көрсете алмайтын қызметтерді ұсыну арқылы бәсекелестік ұстанымдарды нығайту қажеттілігі;
- ❑ тәжірибесі мен қызмет ауқымы, қолда бар бірегей технологиялар мен жабдықтар есебінен өнімділігі жоғары және дәлдігі жоғары мамандандырылған ұйымдар жүзеге асыратын логистикалық операцияларды орындау шығындарын азайтуға ұмтылады;
- ❑ жеке персоналдың жеке жұмыстарды орындау үшін жеткілікті тәжірибесі мен біліктілігінің болмауы;
- ❑ өз бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін логистикалық қызметтерді жеткізушінің жоғары беделін немесе танымал брендін пайдалануға деген ұмтылыс.

Функцияларды сыртқы Орындаушыға беруге қарсы шешім бірқатар факторларға ықпал етуі мүмкін:

- ❖ функцияларды аутсорсингке беру құпия ақпараттың жария болуына және кәсіпорынды басқару үшін мәліметтерді ұсынудағы жеделдіктің төмендеуіне әкелуі мүмкін;
- ❖ кәсіпорынның кейбір функцияларды орындаудан бас тартуы сыртқы орындаушыларға толық тәуелділікке әкелуі мүмкін;
- ❖ егер нарықта тиімді логистикалық делдал немесе провайдер болмаса, қызметтердің төмен сапасына байланысты шығындар қаупі өте жоғары;
- ❖ қызмет көрсететін ұйымның қызметіне толық бақылаудың болмауы,

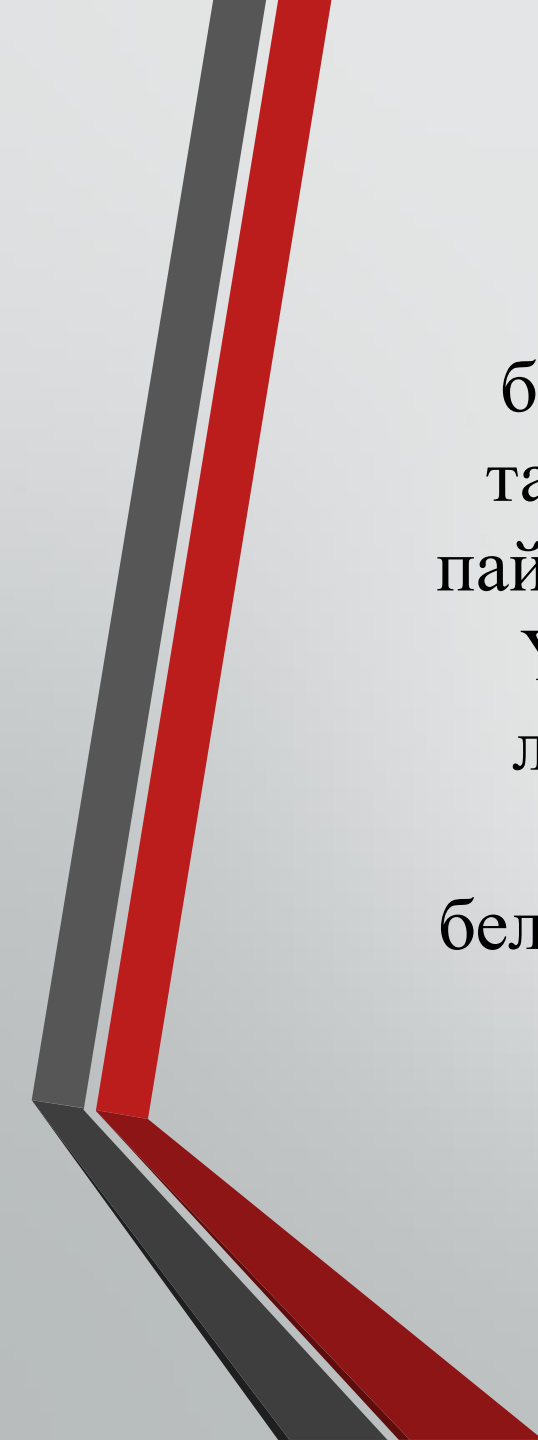

Осылайша, логистикалық функцияны сыртқы орындауға беру кезінде кәсіпорынның және әлеуетті жеткізушілердің логистикалық жүйесінің жай-күйін мұқият талдау қажет. Сондай-ақ, берілетін функцияның кәсіпорынның басқа функцияларымен қалай байланысты екенін және оның берілуі оның одан әрі жұмысына қалай әсер ететінін талдау қажет.

Инсорсинг және аутсорсинг

Кәсіпорынның логистикалық процестерін жетілдірудің екі байланысты бағыты бар: сыртқы орындаушылардың жұмысты орындаудан бас тартуы және аутсорсинг немесе тартылған үшінші тарап ұйымының көмегімен жұмысты орындау.

Аутсорсинг және инсорсинг бір-біріне қарама-қайшы емес, өйткені таңдау бір қызмет түрін екіншісінің пайдасына толықтай қабылдамау емес.

Үшінші тарап орындаушыларына логистикалық функциялардың бір бөлігін ғана беруге болады, яғни белгілі бір жағдайларда инсорсинг пен аутсорсингтің тиімді үйлесімі.

Логистикалық делдалдардың аутсорсингке берілген функцияларды қабылдауы мен орындауына байланысты оның келесі деңгейлері бөлінеді.

1PL – First Party Logistics - бұл кәсіпорын барлық логистикалық функцияларды өз бетінше орындайтын автономды логистика.

2 PL – Second Party Logistics - жеке логистикалық функциялар сыртқы орындауға берілген кезде ішінара аутсорсинг.

3PL – Third Party Logistics - кәсіпорынның барлық логистикалық функциялары кешенді қызмет көрсететін логистикалық провайдерге беріледі.

4 PL – Fourth Party Logistics - логистикалық функциялар кешенін орындау үшін кәсіпорынға қажетті ресурстарды немесе өндірілген өнімдерді жеткізу тізбегін басқару қосылады.

5 PL – Fifth Party Logistics - логистикалық провайдер клиенттерге қызмет көрсету кезінде логистикалық процеске қатысушылардың өзара іс-қимылын және үйлесімділігін қамтамасыз ететін интернет-технологияларды пайдаланады.

Қазіргі уақытта ресейлік логистикалық қызметтер нарығында тек кейбір функцияларды орындайтын тар мамандандырылған логистикалық операторлар басым-мысалы, тасымалдау, экспедициялау, жауапты сақтау, жүктерді сақтандыру (2PL деңгейі). Ресейдегі көптеген логистикалық операторлар ұсынылатын қызметтердің сапасы мен күрделілігін 3 PL деңгейіне дейін дамытуды стратегиялық мақсат етіп қояды. Әлемнің көптеген дамыған елдерінде 3 PL санатындағы операторлар логистикалық қызметтер нарығының барлық қатысушыларының негізін құрайды. Олар көліктің барлық түрлерімен халықаралық және ішкі тасымалдарды, жүктерді кедендік ресімдеуді, аралық қоймалауды жүзеге асырады және орындалатын операциялардың сапасы үшін шарттың талаптары бойынша жауапты болады.

Өндірістік және сауда
кәсіпорындарының логистикалық
функцияларды аутсорсингке
беруі қызмет көрсету сапасын
арттыруды және физикалық
тауарлар қозғалысының
шығындарын азайтуды көздейді

Аутсорсинг және аутстаффинг - салыстырмалы түрде жаңа қызметтер, бірақ қазақстандық бизнес-ортада танымал. Компаниялар оларға көбірек жүгінеді, сыртқы ұйымның бизнес-процестерін өткізеді немесе штаттан тыс жаңа қызметкерлерді жұмысқа тартады.

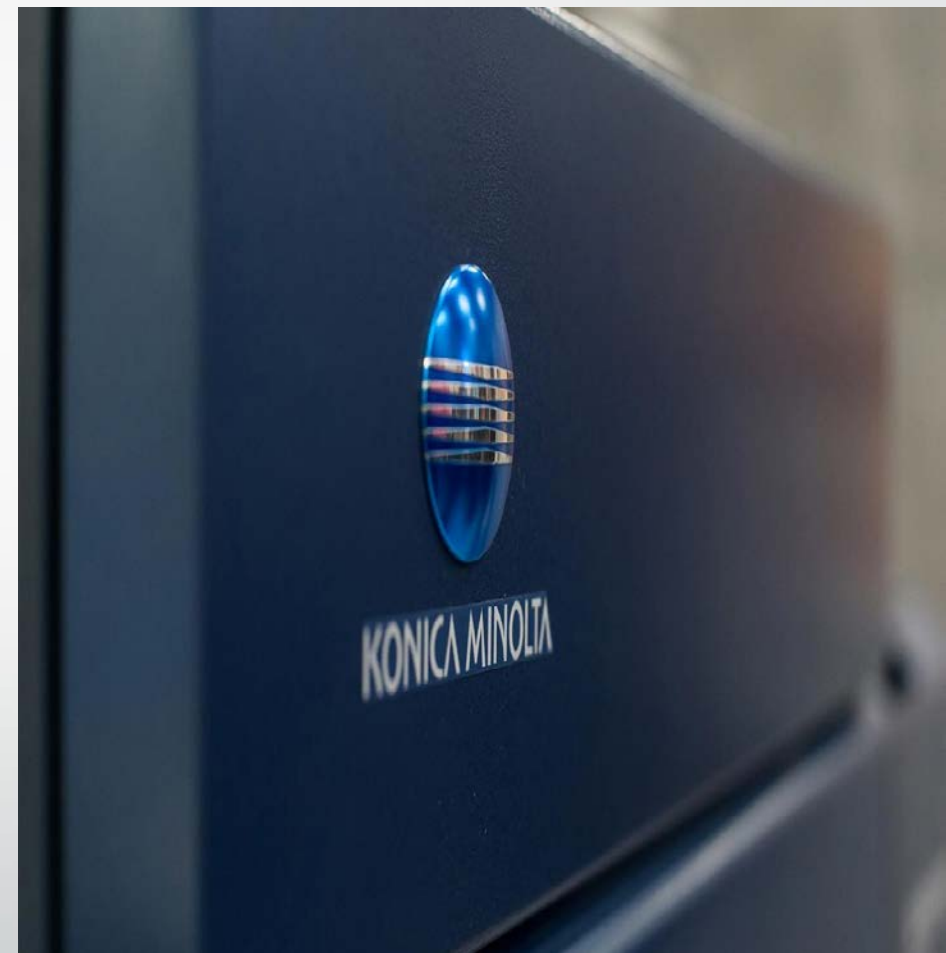

Аутсорсингтік компаниялар ұсынатын танымал қызметтер-жарнамалық бизнес, желілік қызметкерлерді ұсыну және бухгалтерлік есеп. Бүгінгі күні қазақстандық бизнеске, егер әңгіме ірі кәсіпорындар туралы болса, бухгалтерия мен персоналды басқарудан бастап, Сыртқы компанияға өндірістік процестердің тұтас блоктарын беруге дейін бөгде мердігерлерге функцияларды табыстау бойынша кең мүмкіндіктер қолжетімді. Қазақстан нарығында 1997 жылдан бастап жұмыс істейтін Elite Кадрлық холдингінің деректері бойынша қазіргі заманғы кәсіпорындардың 90%-дан астамы ең болмағанда бір бизнес-процестің аутсорсингін пайдаланады.

Мысалы, сенімді мердігерге кадрлар жөніндегі маманның жұмысын бере отырып, жылына бір жарым миллион теңгеден астам қаражатты үнемдеуге болады. Есептеу қарапайым: Кадрлық аутсорсингтің базалық құны айына 200 000 теңгені немесе жылына 2 400 000 теңгені құрайды. Жылдық 2 400 000 теңгеге 200 000 теңге жалақысы бар қызметкерді жалдай отырып, бизнес иелері штаттағы қызметкердің жасырын шығындарын әрдайым ескере бермейді. Ал мұнда салықтарды — жылына 860 740 теңгені, сондай — ақ біліктілікті арттыруға арналған шығыстарды төлеуді-300 000 теңгені ескеру қажет. Жұмыс үшін қызметкерге жұмыс орны қажет, ол жұмыс берушіге жылына шамамен 180 000 теңге тұрады. Жұмыс орнын ұстау (жинау, техникаға қызмет көрсету), Байланыс және коммуналдық қызметтерге ақы төлеу, бухгалтерияға ішінара шығындар, Еңбекке жарамсыздық парақтарын төлеу жылына 594 000 теңгені құрайды. Осылайша, Кадрлық аутсорсингті пайдалану кезінде компанияның үнемдеуі бір маманнан 1 934 740 теңгені құрайды.

Бұл ретте персоналды басқару аутсорсингі қызметтерінің топтамасы оннан астам қызметтерді қамтуы мүмкін: кадр резервін қалыптастырудан бастап Корпоративтік іс-шараларды ұйымдастыруға дейін. Бір функцияны немесе процесті аутсорсинг олардың құнын 50% дейін төмендетеді. Бұл көрсеткіш мердігердің күрделілігіне, технологиялылығына, масштабына, тәжірибесіне және беделіне байланысты. Аутсорсингтің басқа да артықшылықтары бар. Аутсорсинг қызметтерін ұсынатын провайдерлік компаниялар сапаға жауап береді, сондықтан өз қызметкерлерінің кәсіби білім деңгейін үнемі арттыруға мүдделі. Соның арқасында тапсырыс берушілер тәжірибелі мамандардан үздіксіз қызмет көрсетеді, себебі провайдерлер демалысқа, декретке кетпейді және еңбекке жарамсыздық қағазын алмайды. Сонымен қатар, аутсорсинг қызметкерлерді жұмыстан босату қажеттілігін және онымен байланысты тәуекелдерді ішінара жояды. Функциялар мен процестердің бір бөлігін провайдерлерге беру компанияны икемді етеді. Елдегі экономикалық немесе нарықтық жағдай өзгерген жағдайда ұйым оңай бейімделеді. Аутсорсинг компанияның құрылымын жеңілдетеді, оны қажет болған жағдайда күрделі шығындарсыз қайта құруға мүмкіндік береді.

Konica Minolta Business Solutions
Europe GmbH, штаб-пәтері
Лангенхагенде (Германия)
орналасқан, Konica Minolta Inc
холдингінің құрамына кіреді.,
Токио, Жапония. Қазақстанда
компания "Коника Минолта
Бизнес Сольюшнз
Казахстан" ЖШС-мен ұсынылған.

ҚОРЫТЫНДЫ

1. Қазіргі жағдайда ресурстарды негізгі процестерге шоғырландыру мақсатында Көп функциялы қызметті жүзеге асыратын кәсіпорындар негізгі қызметке жатпайтын функцияларды осы функциялар негізгі болып табылатын басқа кәсіпорындарға береді.

2. Логистикалық аутсорсинг-бұл кәсіпорынның қызметін жақсарту мақсатында логистикалық функциялардың барлығын немесе бір бөлігін орындау үшін үшінші тарап ұйымын тарту.

3. Логистикалық делдалдар мен провайдерлерге кәсіпорынның мынадай функциялары берілуі мүмкін: қойманы ақпараттық қолдау; жабдықтау және өткізу; тасымалдау; қоймалау; қайтаруды басқару; Қалдықтарды кәдеге жарату; қорларды басқару; жүктерді алып жүру.

ҚОРЫТЫНДЫ

4. Логистикалық функцияны сыртқы орындауға беру кезінде кәсіпорынның логистикалық жүйесінің, сондай-ақ логистикалық қызметтердің әлеуетті жеткізушілерінің жағдайын мұқият талдау қажет. Сондай-ақ, берілетін функция кәсіпорынның басқа функцияларымен қалай байланысты екенін және оның берілуі оның жұмысына қалай әсер ететінін талдау қажет.

5. Логистикалық делдалдардың аутсорсингке берілген функцияларды қабылдауы мен орындауына байланысты келесі деңгейлер бөлінеді – 1PL, 2PL, 3pl, 4pl, 5pl.

Бақылау сұрақтары

1. "Аутсорсинг" ұғымын анықтаңыз.
2. "Инсорсинг" ұғымына анықтама беріңіз.
3. Аутсорсингтің мәнін сипаттаңыз?
4. Функцияларды аутсорсингке берудің алғышарттары қандай екендігін талдаңыз?
5. "Аутсорсинг" термині алғаш рет қашан қолданыла бастады?
6. Логистикалық аутсорсинг мәнін ашыңыз?
7. Аутсорсингтің қандай түрлері қолданылатындығын талдаңыз?
8. Логистиканың қандай функциялары аутсорсингке берілетіндігін сипаттаңыз?
10. Логистика функцияларын аутсорсингке беру себептерін көрсетіңіз?
11. Логистикалық функцияларды аутсорсингке беру мысалдарын келтіріңіз.
12. Кәсіпорында аутсорсинг тұжырымдамасын қолданудың ықтимал теріс салдары қандай болуы мүмкін екендігін ашыңыз?
13. Логистикалық аутсорсинг деңгейлерін сипаттаңыз.
14. 2PL деңгейі 3PL деңгейінен несімен ерекшеленетіндігін сипаттаңыз?